

Forumi i Politikave të Integritimit monitoron nga afër procesin e integritimit në Bashkimin Evropian dhe institucionet e përfshira në të, duke u përqendruar kryesisht në koordinimin ndërinstytucional ndërmjet njësive dhe dokumenteve dhe raporteve të tyre ligjore. Treguesit e monitorimit dhe rregullat metodologjike përfshijnë aktet normative dhe/ose legjislativ të miratuara; aktivitetet e kryera (numri i takimeve, plan-veprimeve, raportet, strategjitë për të adresuar mangësitë e identifikuara nga raporti i KE, etj.); fazën e zhvillimit paraprakisht të instrumenteve; si dhe shqyrtimin institucional dhe publik të rezultateve të arritura.

HYRJE

Rimodelimi i arkitekturës së gjyqësorit në Shqipëri, i konceptuar nga një radhë e gjerë aktorësh, ishte një nga shtyllat kryesore të reformës gjithëpërfshirëse të drejtësisë në Shqipëri (Reforma), e nisur që në 2014 dhe akoma në vazhdim e sipër. Qëllimi i Reformës është forcimi i [pavarësisë, efikasitetit dhe llogaridhënies së gjyqësorit](#) si një nga prioritetet kryesore për hapjen e negociatave të anëtarësimit të Shqipërisë në BE. Një parakusht për zbatimin e Reformës ishte miratimi i ndryshimeve kushtetuese në Korrik të 2016, të ndjekura në vazhdim nga 27 ligje.

Reforma është realizuar nën ombrellën e Kuvendit të Shqipërisë. Me anë të vendimit nr. 96/2014, Kuvendi themeloi [Komisionin Parlamentar ad-hoc](#), i cili u parashikua posaçërisht për qëllimet e Reformës. Vendimi parashikon në pikën VII që [ekspertë të nivelit të lartë, shqiptarë dhe ndërkombëtarë](#) (ekspertët e BE nga EURALIUS dhe të SHBA përmes USAID/OPDAT) do të punonin pranë këtij komisioni. Veprimtaria e ekspertëve u mbështet nga një [Sekretariat Teknik](#), i përbërë nga këshilltarë/specialistë të Departamentit Ligjor të Kuvendit, Ministrisë së Drejtësisë dhe juristë me përvojë nga institucione të ndryshme (pika VIII e vendimit).¹ Ky proces është udhëhequr në dy raste nga opinioni i Komisionit të Venecias.²

Ndryshimet kushtetuese u ndoqën nga një paketë gjithëpërfshirëse ligjesh organike, 7 nga të

REFORMA NË DREJTËSI DHE HIJA E EKZEKUTIVIT: ROLI I RI I MINISTRISË SË DREJTËSISË NË QEVERISJEN GJYQËSORE NË SHQIPËRI

Arnisa Tepelia
EU Policy Hub

cilët u konsideruan prioritare. Qeverisja e gjyqësorit u gjykua si një çështje e rëndësishme së dorës së parë dhe u rendit në paketën e parë të ligjeve të miratuara, ndër të cilët kryesorët janë ligji ["Për Organet e Qeverisjes së Sistemit të Drejtësisë"](#) si dhe ligji ["Për Organizimin e Pushtetit Gjyqësor në Republikën e Shqipërisë"](#), të miratuar respektivisht në nëntor 2016 dhe tetor 2016. Ngritja e organeve të reja të qeverisjes së gjyqësorit, si p.sh. *Këshilli i Lartë Gjyqësor*³, *Këshilli i Lartë i Prokurorisë*⁴, *Inspektori i Lartë i Drejtësisë*⁵, të cilët *de jure* parashikohen në Kushtetutë dhe në ligjet organike, ka filluar të marrë formë *de facto* që prej qershorit 2017. Procesi i zgjatur i ngritjes së këtyre organeve po monitorohet ndër të tjera nga Operacioni Ndërkombëtar i Monitorimit (ONM). ONM⁶ filloi të funksiononte në shkurt 2017 dhe angazhon gjyqtarë dhe prokurorë ndërkombëtarë në rolin e vëzhguesve (ekspertë evropianë dhe nga SHBA, nga Departamenti i Shtetit dhe nga Departamenti i Drejtësisë). Ky proces i skicimit, marrjes së vendimeve dhe monitorimit të reformës në drejtësi ka pasur për qëllim të distancojë organet e sapokrijuara të drejtësisë nga influenca politike, duke qenë njëkohësisht gjithëpërfshirës me palët.

Në mes të këtyre ndryshimeve domethënëse, ky punim do të përqendrohet në Ministrinë e Drejtësisë (MD) nëpërmjet paraqitjes së ndryshimit të rolit të këtij organi të ekzekutivit, në dritën e strukturave të reja të institucioneve të qeverisjes së drejtësisë. Ai do

1. Struktura e aktorëve të reformës në drejtësi: http://reformanedrejttesi.al/sites/default/files/organiqramasekretariati_teknik.jpg
2. Dy opinione janë ofruar nga Komisioni i Venecias gjatë këtij procesi, në lidhje me i) [Projektdryshimet e rishikuara kushtetuese në lidhje me gjyqësorin](#) (15 janar 2016) dhe ii) [Për Gjykatën Kushtetuese mbi Liqjin për Rivlerësimin Kalimtar të Gjyqtarëve dhe Prokurorëve në Republikën e Shqipërisë](#) në Dhjetor 2016.
3. Neni 147/a i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, miratuar më 21.06.2016
4. Neni 149 i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, miratuar më 21.06.2016
5. Neni 147 i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, miratuar më 21.06.2016
6. Neni B i Aneksit të Kushtetutës

të përshkruajë gjithashtu edhe kalimin e kompetencave të deritanishme të MD-së në drejtim të organeve të tjera të drejtësisë, rolin që pritet të ketë në raport me to si dhe sfidat në lidhje me bashkëpunimin institucional. Bllokimi i situatës politike në vend do të përmendet si faktor i cili ka influencuar po ashtu në bllokimin dhe tranzicionin e zgjatur të organeve të drejtësisë. Punimi do të paraqesë po ashtu një analizë krahasuese të praktikave të vendeve të rajonit, veçanërisht ato të Serbisë dhe Malit të Zi, lidhur me të njëjtat sfida të qeverisjes së gjyqësorit në raport me ekzekutivin.

NJË RISHIKIM MBI KORNIZËN LIGJORE: ZHVENDOSJA E KOMPETENCEVE TË MINISTRISË SË DREJTËSISË

Qëllimi i aspektit institucional të reformës është të garantojë pavarësinë e gjyqësorit në tre dimensione: atë strukturor, financiar dhe thelbësor.

Përbërja dhe kompetencat: ekzekutivi pa përfaqësues në organin e Këshillit të Lartë Gjyqësor - KLGJ.

Ngritja e organeve të reja të gjyqësorit, ndër të cilët ai kyçi është KLGJ, i cili zëvendëson Këshillin e Lartë të Drejtësisë (KLD) ekzistues, prezantoi ndryshime të rëndësore në përbërjen dhe kompetencat e organit të qeverisjes së gjyqësorit. KLGJ ka fituar shumë kompetenca në raport me KLD-në e shfuqizuar, duke përfshirë në monitorimin e vet të gjitha nivelet e gjykatave, përfshirë Gjykatën e Lartë (risi e sjellë nga Reforma). Duke pasur parasysh këtë fakt, përbërja e KLGJ-së është skicuar më me kujdes, duke pakësuar fjetet që e lidhin me pushtetin legjislativ dhe ekzekutiv. Përbërja dhe procedura e zgjedhjes së anëtarëve të KLGJ-së tregon vullnetin për të krijuar një organ të fortë, të vetë-rrregulluar dhe të paanshëm. Format i ri, i ndryshëm nga struktura e mëparshme që përbëhej vetëm nga gjyqtarë, lejon një përbërje të balancuar, me përfshirjen e 5 anëtarëve jo-gjyqtarë, të cilët përfaqësojnë interesat e qytetarëve (shoqërisë civile) dhe atë të komunitetit ligjor (Dhomës së Avokatisë dhe universitetet).⁷ Për herë të parë që prej krijimit të organeve të gjyqësorit, Ministri i Drejtësisë nuk është anëtar *ex officio* në KLGJ dhe

ekzekutivi nuk ka asnjë përfaqësues në këtë organ, që do të thotë gjithashtu që pushteti ekzekutiv nuk ka tagër në proceset e rekrutimit, vlerësimit, ngritjes në detyrë, transferimit dhe procedurave disiplinore të gjyqtarëve. Gjithsesi çështja e 'check and balance' ndërmjet organeve gjyqësore dhe Ministrisë së Drejtësisë mbetet komplekse po të kemi parasysh se, sipas Kushtetutës dhe ligjeve të miratuara, ekzekutivi ruan akoma disa kompetenca.

Ministri i Drejtësisë, pavarësisht se pa të drejtë vote, ulet në mbledhjet e KLGJ-së, të cilat kanë të bëjnë me buxhetin e gjyqësorit dhe planifikimin strategjik (Neni 147/a i Kushtetutës).

Pavarësia financiare dhe pavarësia e menaxhimit: KLGJ-së i është dhënë pavarësi e plotë buxhetore.

Shumica e kompetencave të qeverisjes që më përpara i përkisnin Ministrisë së Drejtësisë, i janë transferuar KLGJ-së me qëllimin për të rritur efikasitetin dhe llogaridhënien në ushtrimin e këtyre kompetencave. Zyra e Administrimit të Buxhetit Gjyqësor, një organ i pavarur deri tani, do të jetë nën ombrellën e KLGJ-së, i cili do të jetë përgjegjëse jo vetëm për hartimin, propozimin dhe zbatimin e buxhetit të vet vjetor (në bashkëpunim me Ministrinë e Drejtësisë dhe me Ministrinë e Financave), por gjithashtu edhe për ngritjen e fondeve (në nivelet e lejuara nga ligji) për menaxhimin e gjykatave si dhe për asistencën dhe monitorimin e projekt-propozimeve të gjykatave të të gjitha niveleve (Neni 96 i Ligjit për Organet e Qeverisjes së Sistemit të Drejtësisë). Meqenëse edhe buxheti i akorduar do të jetë shumë më i lartë, njësi të auditimit të brendshëm do të krijohen dhe kontrole të jashtme do të zbatohen, gjë që nuk është bërë më përpara prej buxhetit të ulët të KLD dhe vlerësimit të riskut si i ulët në këtë institucion. Ndryshimet e ligjit nr. 8678, datë 14.5.2001, "Për organizimin dhe funksionimin e Ministrisë së Drejtësisë", i miratuar me 30 mars 2017 dhe i hyrë në fuqi me 6 maj 2017, reflekton në Nenin 6 ndryshimet e rolit menaxhues të MD-së. Administrimi i bazës statistikore të gjyqësorit, burimet njerëzore, procesi i raportimit ndaj publikut dhe Kuvendit, administrimi i infrastrukturës fizike dhe siguria, si dhe matja e performancës së gjykatave –

7. Shënim: Ndërkohë që numri i anëtarëve mbetet 11, nga të cilët 11 janë gjyqtarë, formula e përbërjes së KLGJ ndryshon në raport me ekzistencën e anëtarëve jo-gjyqtarë: 2 anëtarë nga rrethet universitare, 1 nga shoqëria civile dhe 2 nga Dhoma e Avokatisë. Dy anëtarët që vijnë nga bota akademike (pedagogë të Fakulteteve të Drejtësisë apo të Shkollës së Magjistraturës) zgjidhen nga vetë trupat akademike me të drejtë vote, anëtar i shoqërisë civile zgjidhet nga të paktën tri organizata të shoqërisë civile me të drejtë vote dhe në rastin e avokatëve, kushdo që mendon se përmbush kriteret mund të aplikojë. Procesi administrohet nga Avokati i Popullit dhe nga Kuvendi. Ministri i Drejtësisë apo persona të autorizuar nga ai mund ta monitorojnë procesin pa autorizim paraprak.

të gjitha këto përgjegjësi aktuale të MD-së i kanë kaluar KLGJ-së. Vetëm menaxhimi i sistemeve të teknologjisë së informacionit të gjykatave pritet të rregullohet me Vendim të Këshillit të Ministrave.

Procedurat disiplinore: *Ministria e Drejtësisë nuk është më përgjegjëse për inspektimet në gjykata dhe njëkohësisht nuk ka më ekskluzivitetin e nisjes së procedurave disiplinore ndaj shkeljeve të prezumuara të gjyqtarëve.*

Komisioni i Venecias në opinionin e tij *amicus curiae* mbi projekt ndryshimet kushtetuese i është referuar në mënyrë specifike procedurave disiplinore dhe ka rekomanduar pavarësi të plotë të Inspektorit të Lartë të Drejtësisë nga MD. Deri në këtë moment janë bërë inspektime paralele nga Njësia e Inspektimit në Ministrinë e Drejtësisë dhe njëkohësisht nga Inspektorati i KLD-së, bazuar në një memorandum bashkëpunimi ndërmjet MD dhe KLD në 2012. Pas inspektimeve të Ministrisë së Drejtësisë, Inspektorati i KLD-së ishte i ngarkuar me hetimet në lidhje me shkeljet e pretenduara. Me ndryshimet e reja në legjislacion, mbivendosja e inspektimeve është shmangur përmes përqendrimit të këtyre kompetencave tek Inspektori i Lartë i Drejtësisë, një organ kushtetues monokratik, i rregulluar me ligj, që i është ngarkuar përgjegjësi disiplinore e gjykatësve dhe prokurorëve të të gjitha niveleve (përfshirë Gjykatën e Lartë). Siç është vënë në pah edhe nga vetë MD në [Vlerësimin e Sistemit të Drejtësisë në 2015](#), në vendet me traditë demokratike, si Italia dhe Gjermania, MD është aktive në nisjen e procedurave disiplinore dhe inspektimeve në gjykata, dhe kjo gjë nuk e shkel në vetvete parimin e ndarjes së pushteteve, por në praktikë kjo gjithmonë do kontekstualizuar. Mbivendosja e kompetencave lidhur me inspektimin nuk është një praktikë e mirë në kontekstin e një gjyqësori problematik, ndërkohë që zgjidhja e dhënë përmes një organi monitorimi të pavarur duket më e përshtatshme.

Shumë sfida në krijimin e pritshëm të Këshillave të rinj: *Këshilli i Lartë Gjyqësor - KLGJ dhe Këshilli i Lartë i Prokurorisë - KLP.*

Ngritja e këtyre organeve ishte parashikuar në Kushtetutë (Neni 179, par. 5) të ndodhte jo më vonë se 8 muaj pas hyrjes në fuqi të Kushtetutës, domethënë jo më vonë se 12 prill 2017. Deri në mes të qershorit 2017 procesi ishte akoma i bllokuar nga ngecja e procesit të vetting-ut dhe mungesa e vullnetit politik për ta konsideruar këtë çështje prioritet.

Ndërkohë, vendimi i 1/5-ës së anëtarëve të Kuvendit të Shqipërisë për të vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese në lidhje me kushtetutshmërinë e disa neneve të ligjit "Mbi statusin e gjyqtarit" dhe të ligjit "Mbi organet e qeverisjes së gjyqësorit", ka sjellë vështirësi në zbatimin normal të këtij të fundit. Në vazhdim të pretendimeve të tyre, me 14 prill 2017 Gjykata Kushtetuese ka shfuqizuar disa nene të ligjit nr. 115/2016 "Për organet e qeverisjes së sistemit të drejtësisë", gjë që ka krijuar vakum ligjor.⁸ Dispozitat që mungojnë do të adresohen kur Parlamenti i ri të miratojë ndryshimet respektive të ligjeve të mësipërme, gjë që pritet të ndodhë në shtator 2017. Një ankesë e dytë është paraqitur në Gjykatën Kushtetuese me 1 qershor 2017 nga Union i Gjyqtarëve mbi kundër kushtetutshmërinë e disa dispozitave të ligjit të vetting-ut dhe atij të organeve të qeverisjes së gjyqësorit, ky i fundit lidhur me kriteret e eksperiencës profesionale të anëtarëve të ardhshëm të KLGJ-së dhe KLP-së, si dhe rolin e anëtarëve jo-gjyqtarë në zgjedhjen e krerëve të këtyre institucioneve. Kjo është një sfidë e dytë në ngritjen e Këshillave sipas parashikimeve fillestare.

Ndërkohë, stafi administrativ i institucioneve që do të shkrihen dhe transformohen është në një periudhë pritjeje, pa një perspektivë të qartë të procedurës së punës, strukturave organizative dhe mbijetesës së njësive ku përket. Kjo situatë ka kontribuar në një mjedis të pasigurt dhe në paralizën e punës së institucioneve të drejtësisë.

EKSPERIENCAT NGA RAJONI

Shtetet e Ballkanit ndajnë një të kaluar të turbullt me regjime totalitare, një të tashme demokracish të brishta e në tranzicion, perspektivën e anëtarësimit në BE të premtuar në Selanik dhe presionin nga kushtëzimi i BE-së për të përmirësuar sistemet e tyre në mënyrë që të arrijnë standardet evropiane. Shembulli i dy shteteve të cilat kanë hapur tashmë negociatat për anëtarësim me kapitullin 23, mbi Gjyqësorin dhe të Drejtat Themelore, pra Serbia dhe Mali i Zi, ka gjasa të na ndihmojë të krahasojmë dhe kuptojmë pozicionin e tashëm të Shqipërisë në lidhje me sfidat e përbashkëta në vendosjen e shtetit të së drejtës.

Serbia nuk i është nënshtruar një reforme gjithëpërfshirëse në gjyqësor, edhe pse negociatat e anëtarësimit kanë filluar në janar 2014, me hapjen e kapitullit 23 (Gjyqësori dhe të Drejtat e Njeriut). Vendi është akoma në proces konsolidimi të

8. Nenet e shfuqizuara: 5, 61, 103, 159, 169 të Ligjit "Mbi organet e qeverisjes së sistemit gjyqësor".

reformave që synojnë të zgjidhin çështjet e pavarësisë, besueshmërisë dhe efikasitetit të gjyqësorit me anë të ndryshimeve ligjore, meqenëse Kushtetuta nuk është ndryshuar përgjatë këtij procesi. Sfidat që lidhen me influencat e paligjshme politike në qeverisjen e gjyqësorit vazhdojnë të ekzistojnë. Këshilli i Lartë Gjyqësor dhe Këshilli i Prokurorisë së Shtetit po kalojnë periudha tranzicioni drejt konsolidimit të pavarësisë së tyre, ndërkohë Ministri i Drejtësisë mbetet një aktor kyç në qeverisjen e gjyqësorit. Përbërja e 11 anëtarëve të KLGJ-së përfshin Presidentin e Gjykatës së Kasacionit, Ministrin e Drejtësisë, një përfaqësues të Parlamentit si anëtar *ex officio*, si dhe 8 anëtarët e mbetur, 6 gjyqtarë dhe dy avokatë të zgjedhur nga Asambleja Kombëtare.⁹ Ky organ mban të gjitha kompetencat lidhur me propozimet (drejt Asamblesë), emërimet, ngritjet në detyrë dhe lirimet e gjyqtarëve dhe Presidentëve të Gjykatave.

Në anën tjetër, janë [shumë kompetenca të tjera të cilat kanë mbetur ekskluzivisht nën pushtetin e Ministrisë së Drejtësisë](#), siç janë siguria e gjykatave, propozimet mbi shumën dhe strukturën e buxhetit, të fondeve dhe shpërndarjen e tyre nëpër gjykata. Megjithatë [Këshillat ndajnë disa kompetenca për buxhetin e gjykatës dhe prokurorisë me Ministrinë e Drejtësisë, ky i fundit është përgjegjës për stafin, asistentët ekspertë, infrastrukturën dhe investimet](#).

Rrethanat specifike të procesit të reformës së gjyqësorit në Serbi kanë kontribuar në fuqizimin e rolit të Ministrisë së Drejtësisë në çuarjen përpara të këtyre reformave. Pas një procesi të lirit nga detyra të pjesës më të madhe të gjykatësve nga Këshilli i Lartë i Drejtësisë në një përpjekje për të ruajtur imazhin e një gjyqësori që perceptohej si gjerësisht i korruptuar, gjyqtarët e pushuar apeluan në Gjykatën Kushtetuese. Pjesa më e madhe e pretendimeve do të rishikoheshin nga i njëjti organ i cili më herët i kishte pushuar: KLD-ja. Në opinionin e dhënë në 2013 mbi ndryshimet në ligjet për gjyqësorin në Serbi, Komisioni i Venecias nxiti Ministrinë e Drejtësisë të Serbisë që të ndërmerre masa për situatën në vend dhe të ndërmerre një rol aktiv për të dhënë një ide të qartë se si duhet të duket rrjeti i gjykatave në Serbi, meqë kjo detyrë nuk mund të mbahej vetëm nga KLD-ja, prej problemeve që kësaj të fundit i kishin rezultuar me procedurën jo të suksesshme të riemërimeve. Në atë kohë, Komisioni i Venecias kishte theksuar se procesi i reformës duhet të matej dhe të përgatitej mirë në mënyrë që të ishte i suksesshëm

në arritjen e balancës së duhur mes shpejtësisë dhe cilësisë. [Ekzekutivi është një faktor shumë i rëndësishëm për t'u lënë mënjanë](#).

[I tërë administrimi i buxhetit të gjyqësorit duhet të transferohej nga Ministri i Drejtësisë tek Këshillat në janar 2017](#). Bazuar në [raportin e zbatimit të Planit të Veprimit në Kapitullin 23](#) (Gjyqësori dhe të Drejtat Themelore) për çerekun e parë të 2017, zbatimi dispozitave të ligjit për organizimin e gjykatave, që mbulon transferimin e kompetencave nga Ministri i Drejtësisë tek Këshilli i Lartë i Drejtësisë mbi monitorimin e punës së gjykatave, monitorimin e rezultateve të punës së gjykatave, mbledhjen e të dhënave statistikore dhe analiza e të dhënave statistikore është akoma në punë e sipër.

Ndryshimet kushtetuese janë rekomanduar nga Komisioni i Venecias në mënyrë që të largojnë Këshillat nga influenca politike (kryesisht nga Parlamenti). E njëjta kërkesë është bërë edhe nga Komisioni Evropian, me përparimin në negociatat për anëtarësim në kuadër të Kapitullit 23 të *acquis* (Gjyqësori dhe të Drejtat Themelore) për të sjellë rekrutimin dhe procedurat e menaxhimit të karrierës në gjyqësor në të njëjtën linjë me standardet evropiane. Prej skandaleve që përfshijnë gjyqësorin dhe ekzekutivin, [përshtypja e përgjithshme mbetet se influenca politike mbi gjyqësorin qëndron në nivele të larta, se gjyqtarët janë akoma në masë të gjerë të frikësuar dhe të korruptuar dhe se ekzekutivi synon të kufizojë pavarësinë e gjyqësorit](#). Një reformë gjithëpërfshirëse e bazuar në kushtetutë është vetëm njëra anë e medaljes; ana tjetër është vullneti i përgjithshëm për të luftuar kundër elitave që i shërbejnë vetvetes në gjyqësor dhe ekzekutiv.

Mali i Zi. Ndryshimet kushtetuese të korrikut 2013 u ndoqën nga hapja e negociatave me Bashkimin Evropian, aprovuar nga Këshilli Evropian në 2012. Ndryshimet u paraprinë nga një qeveri e vendosur për të ndjekur rrugën e integritit, e cila ka [rishikuar planet e veprimit për reformën në gjyqësor duke vënë limite të reja kohore për zbatimin e masave të papërfunduara](#). Ndryshimet ndërhyjnë përgjatë gjithë sistemit gjyqësor dhe synuan sidomos pavarësinë e gjyqësorit, duke ri-formësuar Këshillin Gjyqësor, i [konsideruar nga Komisioni Evropian si gjerësisht në të njëjtën linjë me standardet evropiane](#). Paketa ligjore e adoptuar në mënyrë graduale, veçanërisht me ligjet "Mbi Gjykatat" dhe "Për Këshillin Gjyqësor" synon minimizimin e ndikimit politik në pushtetin legjislativ

9. Nenet e shfuqizuara: 5, 61, 103, 159, 169 të Ligjit "Mbi organet e qeverisjes së sistemit gjyqësor".

dhe ekzekutiv duke shtuar elemente transparence, pragje dhe kritere specifike në përcaktimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve. Në bazë të ndryshimeve kushtetuese të 2013, edhe nëse Ministri i Çështjeve Gjyqësore është pjesë përbërëse e këtij organi (i balancuar 5:5 ndërmjet gjyqtarëve dhe anëtarëve të tjerë, si një formulë e mirë përfshirjeje)¹⁰, ai/ajo nuk do të votojë në procedurat disiplinore lidhur me llogaridhënien e gjyqtarëve.¹¹ Përveç caktimit, vlerësimit të karrierës, përgjegjësisë disiplinore dhe lirim të gjyqtarëve nga detyra, Këshilli Gjyqësor është gjithashtu përgjegjës për menaxhimin e sistemit gjyqësor, sistemit informues, të dhënat, etj.¹²

REFLEKTIVE

Është e qartë tashmë për BE-në se reformat gjyqësore, si baza e shtetit të së drejtës në vendet e Ballkanit Perëndimor, për të avancuar shpejt duhen bërë në mënyrë gjithëpërfshirëse, të plotë, dhe të zbatuara nën presionin e kushtëzimit.

Vendosja e një kornize gjithëpërfshirëse ligjore, duke filluar me kushtetutën dhe duke vazhduar me paketa ligjesh organike, është një qasje që rezulton të jetë me eficientë në kohë. Përbërja e larmishme e organeve të qeverisjes së gjyqësorit është gjithashtu thelbësore në balancimin e interesave dhe perspektivave të ndryshme brenda këtyre institucioneve. Çështja është gjithmonë në gjetjen e balancës midis depolitizimit të gjyqësorit dhe trendit të *gjyqësorizimit* të politikës, kjo e fundit parë si ndikimi i madh që mund të ushtrojë gjyqësori, nëse është tepër i pavarur e i fortë si dhe pa instrumente llogaridhënieje. Pavarësia financiare dhe menaxherie e gjyqësorit është gjithashtu një parakusht për një pavarësi thelbësore, përndryshe një pavarësi thjesht vetëm strukturore do të ishte bosh për nga përmbajtja.

Përfshirja e shumë aktorëve është e nevojshme, përfshirë ekzekutivin, e po ashtu edhe vullneti i të gjitha palëve për të bërë progres. Tranzicioni nëpërmjet reformave, sidomos në demokraci të

brishta, nën presionin e kushtëzimit, gjithmonë ka tendencën të zhbalojë thellësisht sistemin, edhe nëse ky i fundit është i kompromentuar, deri në pikën që një balancë e re institucionale vendoset nëpërmjet praktikës. Në rastin me të mirë, stabilizimi i një praktike të mirë dhe i një kulture të mirë institucionale është qëllimi final i një reforme. Në rastin e Shqipërisë, procesi ka qenë i rregullt nga ana teknike dhe procedurale, duke përfshirë çdo aktor të mundshëm, por është vullneti politik dhe individët që kanë zgjedhjen për të mbyllur hapësirat të cilat kanë akoma potencialin për të kompromentuar procesin. Në lidhje me çështjen e vullnetit të palëve të përfshira: është pikërisht ky element që bën diferencën midis Serbisë dhe Malit të Zi, e para duke demonstruar mungesën e vullnetit real dhe mungesën e rezultateve, ndërsa i dyti me anë të tij në rrugën për përmbushjen e suksesshme të reformave.

Stimuli gjithmonë përcakton reformën. Përgjatë të gjitha reformave gjyqësore në vendet e Ballkanit Perëndimor, roli i Ministrisë së Drejtësisë është zvogëluar. Organe të forta, të vetë-rregulluara të qeverisjes së gjyqësorit, janë krijuar si një kundërveprim ndaj së shkuarës, në vende ku ekzekutivi përgjatë historisë ka qenë fuqimisht ndikues në gjyqësor, si në rastin e Evropës kontinentale. Reforma e organeve të qeverisjes së gjyqësorit është bërë nën hijen e së shkuarës të një ekzekutivi imponues, ndërmjet institucioneve ka frymë mosbesimi. Por, nëse sfida e krijimit të një gjyqësori të pavarur do të tejkalohet në Shqipëri siç është parashikuar, çka do të ketë më shumë rëndësi do të jenë marrëdhëniet ndër-institucionale. Cilësia e drejtësisë dhe e gjyqësorit varet shumë prej strategjive të përbashkëta, akteve ligjore lidhur me gjyqësorin, buxhetin, çështjet e menaxhimit dhe ndarjen e informacionit. Kur Ministria e Drejtësisë të perceptohet nga organet e sapo krijuara jo vetëm si një strukturë nga e cila duhet distancuar, por si një partner themelor për sfidat e përbashkëta, atëherë reforma gjyqësore do ta ketë arritur qëllimin e saj në aspektin institucional.

10. Nenet e shfuqizuara: 5, 61, 103, 159, 169 të Ligjit "Mbi organet e qeverisjes së sistemit gjyqësor".

11. Amendamenti IX Kushtetutës së Malit të Zi.

12. Për më shumë informacion, shikoni: Judicial system in Montenegro (historical development, basic principles and organization), Prof. Dr. Mladen Vukčević, Miloš – Bošković, Law & Justice Review, Vol. 7, nr. 13, dhjetor 2016.